

Fekér Klára

Jonatán Könyvmolyképző

Fehér Klára

BEZZEG AZ ÉN AZ IDŐMBEN

Minerva Nova Kiadó

Szeged, 2002

Szüleimnek

1

Dicstelen bemutatkozás

Hálóingben nem lehet iskolába menni.

Nem. Akárhogy nézem, nem lehet.

Esetleg levágnék az aljából egy fél métert, akkor nem lógna ki a szoknyából. Múltkor, amikor nem volt időm rendesen megfésülkődni, a hajamból is lekanyarítottam a kimaradt fürtöt. Igaz, hogy másnap a fésülködésnél éppen ez a hajcsomó hiányzott... Nehéz az élet. Még egyszer körül kell néznem a lakásban.

A konyhában, a ruhaszárító kötélén két árva zsebkendő lóg. Igaz, tiszta zsebkendőm sincs. De ezek még vizesek. A fürdőszobában, no persze, a fürdőszobában, a kádban, mosóporba áztatva ott vannak a kombinék és – engedelmet kérek – a bugyik, amiket este könnyelműen én magam hajigáltam bele.

Persze a szívem mélyén tudtam, hogy ez a katasztrófa egyszer bekövetkezik. Mari és Zsóka, ők a húgaim – majd még esik róluk szó –, mindig ezekkel a vacak rongyokkal gyötörnek. Hazajövök az iskolából, még be se léptem az ajtón, rám

támad Zsóka: „Mondd, te világ rendetlensége, milyen kombiné van rajtad?” „Hát milyen van... rózsaszínű...” „Igen, de az enyém!...” – és már bög, pöröl, kelepel, segítségül hívja anyut, és jajgat. Hogy ő hiába mos, hiába vasal, hiába stoppol, amikor a Kati... (A Kati én vagyok!!!) Anyu megkérdi, honnan vettem elő a fehérneműt reggel. Mondom, hogy a ruhaszárító kötélről. Hát persze – bög erre Zsóka –, ő este kimosta a holmiját, ő rendben tartja, de soha sincs semmije...

Nem tudok védekezni. Lehet, hogy igazuk van. Ezek a színes fehérneműk mind egyformák. Kékek meg rózsaszínűek, és kis virágok meg lepkék vannak hímezve rájuk, meg cakkok kivarrva. Marinak meg Zsókanak titkos jelei vannak. Hogy a virág öt szírommal, az a Marié, az aszúros ing a Zsókaé. Még a drapp patentharisnyákat is meg tudják különböztetni egymástól, pedig azok a harisnyák azután az iskola négyszáz növendékén is olyan egyformák, mint amilyen egyforma négyszáz tojás vagy négyszáz hópehely vagy négyszáz pofon.

Mit vegyek fel, Szent Kleofás, mit vegyek fel? Itt állok mezítláb, bokáig érő rózsaszínű hálóingben, mindjárt fél nyolc, első óra történelem, a kedvenc tantárgyam, a kedvenc tanárnőm... Annyiszor mondtam anyunak, hogy varrjunk monogramot a fehérneműbe, a betűket ismerem... de anyu azt mondta, nem erről van szó, hanem arról, hogy Mari és Zsóka és ő mindig rendben tartja a holmiját, és az ő szekrényükben mindig van tartalék fehérnemű, de én mindig halasztgatom a mosást, persze az enyém elfogy, és mint egy kalózvezér, megrohanom a másét.

Hiszen megrohanám, de ha mind zárva van!!!

Mi ütött beléjük? És hová tették a kulcsot? Ez összeesküvés... ez gyalázat. Máskor ilyenkor még mindenki itthon van. Igaz, apa korán kel, és korán elmegy. De hová tűnt Mari? Máskor öt perccel nyolc előtt lohol az iskolába, a kávé az utcán issza... Már egy alig használt fehérneműdarab is jól jönne, akárkié. Kinyitom a szennyesládát. De ott sincs semmi. Minden a kádban, nagymosáshoz áztatva. És a szekrényeken lakat. Hol lehetnek a kulcsok?

Háromnegyed nyolc. Boda olyan pontosan jön be az órára. Kár is ma iskolába menni. Mi lenne, ha visszafeküdnék az ágyba? Gyermekeim hiányos öltözéke miatt a novemberi hidegben nem mehetett iskolába... Ezt nem, inkább a halált, de ezt nem! Milyen cirkusz lenne itt délben! Hazajön az egész család, és én az ágyban fekszem. Mari és Zsóka indián táncot járna. És apu is megtudná. Lehetetlen, hogy minden szekrény zárva legyen. Anyu sose zárja be a fiókját. Érdekes, most igen. De talán az én szekrényemben is akad még valami. Nem baj, ha kicsit rongyos. Nem, sajnos, a kicsit rongyost már tegnap felvettem...

Háromnegyed nyolc múlt. Még egy... egy nagyszerű ötlet! Apu fehérneműi. Ing... nem, ezt nem tudom használni... atlétatrikó... ez kombinénak megtenné, és... és... hát igen... tizenöt éves vagyok, de még sose volt a kezemben férfiholmi. Zsóka még csak tizenkét éves, de úgy vasalja apu ingeit, mint egy felnőtt... Sose tudnám megtanulni. Ha az elejét vasalom, a háta lesz gyűrött. Amíg az ujját vasalom, a gallérja ráncolódik. Két bal kézzel született szegényke – mondják a húgocskáim, és vihognak. Egyszer még jól megtépem a copfjukat.

Mi lenne, ha felvenném ezt az alsónadrágot? Rövidnek elég rövid. Kicsit bő ugyan, de majd egy biztosítótűvel megigazítom. A tolltartómban mindig van négy biztosítótű. Nem tudom, ti hogy vagytok a harisnyakötővel és a gombjaitokkal. Nekem mindenemet biztosítótű tartja...

Hét perc múlva nyolc... ez negyedórával hamarább is eszembe juthatott volna. Mindenesetre jó ezt tudni, ha majd legközelebb... Szó se róla! Legközelebb, még ma este minden fehérneműmet rendbe hozom. Zöld pamuttal jelet varrok mindegyikbe, és hét lakat alatt őrzöm...

Ilyen későn még sose mentem iskolába. A gyomrom is korog, nem ettem meg a reggelimet. Jobb kezemben az iskolatáska, bal kezemet az övemem tartom, a biztosítótűt szorongatom velem, nehogy kinyíljon. Emiatt nem is merek nagyon szaladni. Köröttem diákok nyargalnak, mindenki izgul. Én még sosem késtem el, és Bodával van az első óránk. Máskor mindig kényelmesen sétálok az iskolába, és útközben gondolatban átnézem a táskámat. Első óra történelem... könyv, térkép, rajzfüzet a helyén; második óra algebra, könyv, logaritmuskönyv, füzet... harmadik óra német, könyv, szótár, fordításfüzet, nyelvtanfűzet, szótárfűzet... negyedik óra...

– Szervusz, Kati!

– Szervusz, Ági!

Kovács Ági integet messziről. Bevárom, úgyis mindegy.

– Hová rohansz? – kérdi Ági, és liheg közben.

– Hová, te víziló? Hát első óránk történelem...

– Dehogyan... Még a múlt héten kihirdették, hogy elmarad.

Fél kilenckor orvosi vizsgálat.

– Micsoda? – állok meg, és kiver a veríték. Tényleg... ma csütörtök van... a múlt héten kihirdették.

– Na, mi az? – bámul Ági. – Mit vágsz ilyen rémült képet? Csak kellemesebb az orvosiba menni, mint Dobzse Lászlóból felelni.

Kellemesebb? A papám alsónadrágjában?

– Én nem megyek!... – üvöltöm kétségbeesetten. – Nem mehetek!

És otthagytam Ágit az iskolakapu előtt, és futok, futok a novemberi ködben, magam sem tudom, hová, futok a szürke, fázós Nagykörúton, és rettenetesen fázom, mert azt elfelejtettem elmondani, hogy harisnya egyáltalán nincs rajtam.

2

A térkép

Ha volna ezer pengőm, vennék három középiskolai atlaszt. Azután vennék három körzőkészletet. Vennék három tornaszakot, három pár fehér tornacipőt, három trikót, három svéd nadrágot. És igen, vennék még három énekkönyvet, mert az sincs, és három fejes vonalzót, három rajztáblát, három doboz színes ceruzát és három doboz vízfestéket és három történelmi atlaszt és három német szótárt és három szögmérőt és három hegyesszögű vonalzót és három tompaszögű vonalzót és növénygyűjtőt és... De nincs ezer pengőm, és sose lesz ezer pengőm, és a szüleimnek se lesz soha, és kár erről ábrándozni, mert úgyis tudom, hogy ez lehetetlen, de hát kibírhatatlan így iskolába járni. A tankönyveket egymástól örököljük, és ez így rendben van, de már az is nehéz. Először én kapom meg a tankönyvet, rendszerint az se új, de még egész jó állapotban van, és úgy kell rá vigyázni, mint a szemem fényére. Én második kerista vagyok, Mari elsős, és Zsóka még csak második polgáriba jár. Hát képzeljétek el! Fuxi, az algebratanárnőm azt mondja, hogy: „Kislányok, húzzák alá

a szabályt!” – de én csak úgy csinállok, mintha aláhúznám, mert nem firkálhatok a könyvbe, és nem jelölhetem meg benne a példákat, és nem karikázhatok be semmit, mert mindig arra kell gondolnom, hogy jövőre Marinak kell ebből a könyvből tanulnia, és négy év múlva Zsókának. De számtankönyvem legalább van, és olvasókönyvem is és történelemkönyvem is. De földrajzi atlaszom nincs, és énekkönyvem sincs, mert ezekből hármunknak csak egy van, és ez nemcsak azért baj, mert délután egyszerre kellene, mert véletlenül ugyanakkor akarja Mari is megtanulni a földrajzleckéjét, amikor én, mert ezt még be tudjuk osztani valahogy. Az a baj, hogy gyakran délelőtt, az iskolában is egyszerre kell.

Én egyszer, egyetlenegyszer megmondtam apunak, hogy így nem lehet tanulni. A többi gyereknek svéd nadrágja van a tornaórán, és nekünk kopott fekete klottnadrágunk van, amit anyu varrt, és a többiek röhögnek rajtunk. És a földrajzi atlaszból is egyszer baj lesz, mert tízpercen szigorúan körbe kell sétálni, és nem szabad egyik folyosóról a másikra átmenni, de nekünk muszáj átszaladgálni, nemcsak a másik emeletre, de még Zsókához, a polgáriba is, és Bíró Anna, a vigyázó már kétszer felírt, amikor átvittem Zsókához a térképet meg a fejes vonalzó, de muszáj volt átvinni, mert ha mértanórára vagy rajzórára nincs nála a vonalzó, akkor beírják az osztálykönyvbe. A földrajzi atlaszról nem is beszélek, az úgylis megkeseríti az életünket.

Másnap anyu mesélte, hogy apu egész éjjel nem aludt, forgolódott, azután felkelt, és járkált a szobában, és azt mondta, mit csináljunk, mit csináljunk, nem lehet bírni ezt az életet...

Akkor elhatároztam, hogy soha, soha többé nem fogok panaszkodni. De higgyétek el, borzasztó nehéz. Mind a hármunknak megvan mind a hármunk órarendje, és olyan pontosan kell csinálnunk mindent, mintha vasúti menetrend volna. Hétfőn reggel Zsóka első órája mértan, akkor nála van a körzőkészlet, és azt kilenckor átviszi Marinak. Marival az udvar közepén találkozik, mert Mari akkor már szalad énhozzám, és hozza a földrajzi atlaszt, én azalatt a tornaöltöző ablakán kiadom neki a német szótárt, mert nekünk az első óránk német, második torna, és a harmadik lesz a földrajz. És mindig izgalomban élünk, hogy csöngetéskor nem engedik ki idejében az osztályt, vagy valami rendkívüli dolog lesz, filmvetítés vagy tanfelügyelő vagy dolgozatírás vagy órarendváltás.

Addig félttem tőle, amíg most aztán beütött. Négy napig nem voltam iskolában az alsónadrág-eset miatt. Megfáztam, lázam volt, és köhögök. A szidás elmaradt, mert mindenki megijedt egy kicsit. Mari is, Zsóka is, de azt hiszem, még anyu is. Nem így gondolták. Nem hitték, hogy olyan hülye vagyok, hogy elmenjek harisnya nélkül az iskolába. Most négy nap után újra itt vagyok, kérdezem Rubin Évit, a szomszédomat, hogy mi újság. Azt mondja: „Marha szerencséd van, képzeld, tegnap váratlanul algebradolgozat volt, olyan nehéz példákat adott Fuxi, hogy belezöldültünk. És még egy újság van, tanrendváltás. Boda órát cserélt Ramonával, kilenctől tízig lesz földrajz, és egytől kettőig kémia.”

Rubin ezt úgy mondja, mint a világ legközömbösebb dolgát, neki mindegy, ő egyetlen gyerek, a papája előadó a városházán, neki van kémiakönyve is és földrajzi atlasza is,

de nekem? A térkép Zsókanál van, mert náluk is földrajz lesz kilenctől tízig, nem is tudnám elkérni tőle, és ha kérném is, hogyan adhatná oda? Ha neki nincs térképe, őt írják be az osztálykönyvbe, ha nekem nincs, hát engem. Az első óra magyar, úgy fáj a gyomrom az izgalomtól, hogy nem is tudok figyelni. Honnan szerezzek egy földrajzi atlaszt? És honnan szerezzek a jövő héten és az az után következőn és a még az után következőn, mert ezentúl ez mindig így lesz, mindig ütközni fog az óra... nem tudom, nem tudom. Figyelni kellene, mert Málcsi már kétszer is ide nézett, Kölcseyt magyarázza, és még képes és felszólít. A verset tudom, Vanitatum vanitas... honnan szerezzek térképet? Legokosabb volna óra előtt jelentkezni Bodánál, és azt mondani: „Tanárnő, kérem, nekem nincs földrajzi atlaszom. Nem is volt, egy van csak, közösen a testvéreimmel, tessék megengedni, hogy óra alatt a Rubin térképét nézzem.”

Nem. Nem. Ezt nem bírom megtenni. A polgáriban még lehetett volna... ott a többi gyerek is olyan volt, mint mi. A Szerencsés Margitnak a papája csósz volt a Tisza Kálmán téren, és kilencen voltak testvérek, és tolltartója se volt. És a Fadgyas ikreknek is csak egy számtankönyvük volt, és közösen egy olvasókönyvük... De ide a kereskedelmibe gazdag lányok járnak, a Kiss Ibi papája főkönyvelő a Hangya Szövetkezetben, a Szalóky apukája vezetőségi tag a Baross Szövetségben. Itt nem lehet azt mondani, hogy nincs pénzünk vonalzóra vagy hajókirándulásra vagy akármire, mert akkor Málcsi, az osztályfőnöknőnk összehúzza a szemöldökét, és fagyosan azt mondja: „A kereskedelmi nem kötelező. Elmehet, fiam, cselédnek.”

Boda persze nem mondaná. Boda Mária tanárnő sohasem durva a lányokhoz. Nem tudom, mit mondana Boda. Talán nem is értené, csak rám bámulna, nem tudná felfogni, hogy valakinek ne legyen földrajzi atlasza. Bodát a legtöbb lány nem szereti, azt mondják, hideg és gúnyos. Én nagyon szeretem, rettenetesen szeretem, mert okos és igazságos. Amikor magyaráz, tátva marad a szánk, mert mindent tud, és olyanokat is mond, amiről a többi tanárnő hallgat. Például a háborúról. Boda gúnyosan beszél a nácikról és az élettérről, és nem szereti a németeket. És nem fél. A bátyja vezérkari ezredes. Ezt Koós mesélte, akinek szintén vezérkari tiszt az apukája. De Koós ezt úgy mesélte, hogy „nem fog sokáig ugrálni a Boda, egyszer majd kitöri a nyakát”. Koós egyébként hármast kapott történelemből, de nem azért, mert a németeket szereti, hanem azért, mert nem tudta, mikor uralkodott Vak Béla.

Málcsi feladja a leckét. A Parainesisből kell megtanulni húsz sort. Feláll. Kimegy az osztályból. Bíró, a vigyázó letörli a táblát, csak a dátum marad fenn a sarokban: 1940. december 2. És középre odaírja: I. félév, 17. földrajzóra. És nekem nincs atlaszom.

A kilencórás szünet nagyon rövid, és ebből a rövid szünetből is három perc már elmúlt, csak állok maflán a folyosón, és nem tudom, mihez kezdjek. A földrajzi atlasz bekötőpapírja a táskámban van, mert persze ha csak egy térképünk van is, de három külön borítója van. Az egyikre az van ráírva, hogy Horváth Katalin II/A oszt. tan. – ez az enyém, a Zsókién az van, hogy Horváth Zsófia polg.

isk. II. o. t., és a Marién az van, hogy Horváth Mária I/B oszt. tan., és amikor átadjuk egymásnak a térképet, gyorsan ráhúzzuk a saját fedőpapírunkat. Mi lenne, ha a borítékot üresen tenném az asztalra, a könyvem alá? Lehet, hogy egész órán nem is kell kinyitni... és ha ki kell nyitni, akkor majd bámulok, ártatlan pofával: „Tanárnő, kérem, nem tudom elképzelni, hová tűnt a belseje...” „Horváth – fogja kérdezni Boda –, ezt most veszi észre? Óra elején nem látta?” És én állok, mint a főtt rák, és dadogok, és mi lesz a jövő héten...

Egy országot egy térképért! Egy országot egy...

Hogy én milyen marha vagyok!

Hogy ez nem jutott eddig eszembe!

Dórinak is ma földrajzórája volt, nyolctól kilencig! Remélem, nem hívták ki, mert biztosan nem tudja Afrika vízrajzát.

Dóri, teljes nevén Székács Dorottya Klára a tanítványom.

Egy ló. Egy ökör. A világ legbutább kereskedelmistája.

De muszáj neki tanulnia, mert a papája vezérigazgató a Hitelbankban, és Dórinak ötezer részvénye lesz, ha nagykorú lesz.

Ti még nem láttatok olyan ostoba lányt, mint ez a Dóri. A Benczúr utcában laknak, tízszobás villában. A Dórinak akkora szobája van, mint a mi egész lakásunk. Külön fürdőszobája van rózsaszínű csempével. Tavalý nem polgáriba járt, hanem gimnáziumba. Latinból és mértanból megbukott, de azért mindig henceg a gimnáziummal. Hogy ott jobb lányok voltak. És művészettörténetet is tanultak.

A kereskedelmiből nem bukhat meg, mert akkor végem.

Év elején Málcsi behívatott a tanáriba. Ott volt Székács mama, Dóri anyukája, egy nagyon szép, nagyon elegáns és nagyon utálatos nő. Málcsi bemutatott, és közölte, hogy engem ajánl házitánítónak. Mindennap tanulnom kell Dórikával, és minden óráért kapok ötven fillért. Ha Dóri átmegy a vizsgán, akkor júniusban kapok külön harminc pengőt.

Dóri át fog menni a vizsgán. Ha beleőrülök, akkor is. Kell a harminc pengő. Harminc pengőért huszonöt kiló kockacukrot lehet kapni. Vagy harminc kiló szalonnát. Vagy egy zsák lisztet. Kell a harminc pengő. Agyonverem, ha nem tanul.

Pedig nem tanul. Magyarázok, oda se figyel. Kérdezek valamit, nem tudja. Azt mondom: „London a Temze partján épült.” Azt mondja: „Miért?” Mondom: „A gyapotcserjék sok napfényt kívánnak.” Azt mondja: „Miért?” Mondom: „Á-szor á az á négyzet.” Azt kérdi erre: „Miért?”

Egyszer igazán meg fogom pofozni. Úgyis mindig négy-szemközt vagyunk. Ütni fogom. Nem tanulsz? Zsupsz! Mennyi á plusz bé a négyzet? Nem tudod? Zsupsz!

Most persze ez mind nem fontos. Az atlasz fontos. Mindjárt lecsöngetik a tízpercet.

Nyargalok a lépcsőházban. Ez is tilos. Nem tehetek róla.

Minden tilos, de mindent muszáj megtenni.

– Lányok, hol a Székács? Szervusz. Add ide gyorsan az atlaszodat!

– Miért?

– Mert London a Temze partján épült. Mert nyáron meleg van. Ne kérdezz semmit, add ide, de azonnal!

– Nem szabad tízpercben bemenni az osztályba.

– Ki az ügyeletes tanár?

– Ramona.

Semmi baj! Ramona engem nagyon szeret.

– Tanárnő, kérem, tessék megengedni, hogy a Székáccsal, a tanítványommal egy percre bemehessek az osztályterembe...

– Tessék, Katikám.

No ugye? Most legalább megnőtt a tekintélyem is Dóri előtt. Gyerünk az atlasszal.

– Délután visszakapod. Kösz. Feleltél?

– Igen.

– És?

– Mindent tudtam. Csak a Zambezit nem.

Agyonverem, ha megbukik.

Utolsó pillanatban érek vissza az osztályba. A szívem úgy kalimpál...

– Te Rubin, nézd, nincs nekem szívbajom?

– Nekem lesz mindjárt szívbajom, ha kihív a Boda. Nem tudok egy szót se.

Meg vagyok mentve, meg vagyok mentve. Beledugom az atlaszt a borítóba. Milyen rongyos ez a térkép. Pedig év elején új volt. Hányszor mondtam, hogy ne gyűrögesse mindig a könyvek szélét. Térkép, könyv, rajzfüzet... ha találnék az utcán egy százpengőst, vennék egy atlaszt...

Nagyon szeretem a földrajzot. Ha nem Boda tanítaná, akkor is szeretném. De így még százszor jobban szeretem. Amikor a könyv mellett ülök, mindig elképzelem, hogy utazom. Vonatok rohannak az Alpok között, el-eltűnnek a sziklák között az alagutakban, azután megint kibújnak. Hó

ragyog a hegyek tetején, porzó, csillogó hó, akár a gyémánt. Sűrű fenyvesek, sötétzöld ágak, rajtuk is csillog a hó, és jégcsapok lógnak, és amikor a szél végigfut az erdőn, csengenek, mint a karácsonyi harangok. És a zöld hegyoldalakon tarka tehének legelnek, akár csak a csokoládéreklámokon. De még jobban szeretek a tengerekről és a trópusokról tanulni. Nagy vitorlás hajókról álmodom, kék vizekről és arról, hogy a szél bódító fűszerek szagát hozza. Vanília és datolyapálma... És képzeletemben sűrű őserdőben járok, óvatosan, lassan haladok a párás melegben, késsel vágok utat a liánok derékvastagságú indái között. Tamtamdobok hangzanak a távolban, füst száll az ég felé. A tisztáson vad törzsek kunyhói. A tűz körül harci tánc...

A tábla előtt két felelő gyötrődik. Bulgáriáról nem tudnak semmit szegények.

– Kikötők... kikötők... a Fekete-tengernél – makogják.

– Kati, mondjon már nekik két bolgár kikötőt – int nekem Boda.

– Várna, Burgasz.

– Jól van, köszönöm. Persze. Várna és Burgasz. Úgy bámulnak rám, mintha sose hallották volna. Legalább azt mondja meg, Farkas, hogy mi volt Bulgária régi fővárosa.

– Szófia.

– Nem, kérem. Szófia most a főváros. Ezelőtt? Csönd.

– Kati, segítsen már rajtuk.

– Trnovo.

– Hát kérem, ebben az osztályban csak a Horváth Kati tanul. Eredjenek a helyükre.

Boda dühös. Én is dühös volnék. Kimagyarázza a lelkét a falaknak. Jaj, nem szeretnék tanár lenni! Nekem csak egy tanítványom van, a Dóri. Persze az más. Boda akkor is megkapja a fizetését, ha a fél osztály megbukik.

– Elég volt mára a felelésből. Ismételjék át a jövő órára Bulgáriát, kérdezni fogom. És most folytatjuk a Balkán-félszigetet. Mai óránk anyaga: Görögország. Ez ugyebár nem ismeretlen számunkra.

Az osztályon ijedt morgás fut végig. Boda nemcsak földrajzot tanít, ő tanítja a történelmet is. „A nem ismeretlen számunkra” azt jelenti, hogy magyarázat közben kérdezni is fog, mit tanultunk tavaly történelemből. Merre volt az a szamoszi ütközet? Mikor voltak az első olimpiai játékok? Bodának ugyanis az a véleménye, hogy amit az ember megtanult, arra emlékezni kell, jövő héten is, jövő hónapban is, esetleg tíz év múlva is.

– Nyissuk ki az atlaszt a Balkán-félszigetnél.

Ó, milyen okos voltam, hogy eszembe jutott Dóri! A földrajzkönyvet és a rajzfüzetet a padomba csúsztatom, csak a térkép van az asztal lapján, már nyitom is.

Nahát, ez a Dóri! A tizedik oldalon, Európa vízrajzi térképén egy óriási szürke elefánt terpeszkedik. Vízfestéssel kente rá a drágalátos. Szürke pacni, két hatalmas füllel, agyarral és ormánnyal. Az ormány körülöleli Angliát, és tintát fröcsköl Írországra. A négy ormótlan pata közül kettő Franciaországon tapos, a hátsó kettő a Kaszpi-tengerben ázik. Gyorsan továbblapozok. Ha Boda meglátja ezt a mocskot! A tizenkettedik oldalon Skandinávia körül kis hajók lebegnek. A huszadik oldalon az Ibériai-félszigeten egy szombrerós fiatalember

vajas kenyeret eszik. Huszonegyedik és huszonkettedik lap egyáltalán nincs az atlaszban. Az Appennini-félsziget hiányzik, és a Balkán.

– Most végigutazunk a Balkán-félszigeten, Belgrádtól Athénig, Kornai Livia – hallom Boda hangját, azután Kornai Lili kicsit ijedt, éneklő felelését:

– Belgrádból dél felé halad a vonat, Nis, Skopje, Levadia... Lapozok, mint az őrült, Boda észre fogja venni. Itt kéne lennie a Balkánnak, hiányzik két oldal, a huszonharmadik lapon már Ázsia van, ez nem igaz, ez már a végzet, a sors nem akarja, hogy én elvégezzem a kereskedelmit. Boda most erre néz, furcsán, megrökönyödve, nem érti, hogy mit lapozgatok, elvégre talán mégsem olyan nagy feladat megtalálni az atlaszomban a Balkán-félszigetet... Még egyet fordítok a lapokon, India. Nagyszerű! Ha az ember messziről nézi, az alakja hasonlít is a Balkán-félszigetre, Boda a tanterem másik végében van, és engem úgysem szokott felhívni térképolvasásra. Ez dedósoknak meg bukásra állóknak való feladat...

– Horváth Katalin...

Nem hiszek a fülemnek.

– Nézzen a térképre, és mondja el nekünk, hogy ha egy spártai ifjú el akart jutni a delphoi jósdába, merre ment.

Ó, bár ment volna repülőgépen! – sóhajtottam, és behunom a szememet. Jobb, ha nem látok, mert úgyis csak megzavarna, Bombay és Calcutta és Delhi...

– Észak felé indult, eljutott Argoszig...

Tavaly tanultuk, tavaly igenis tanultuk. Összeszedem minden akaratomat, és egyszerre csak magam előtt látom a

képeket és a rajzokat, Mükénéét és Korinthoszt. Igen, akkor még nem volt átvágva a Korinthoszi-csatorna, a Peloponnészosz még igazi félsziget volt, és a vándor eljutott Thébába, de ha nem akart végig szárazföldön menni és különösképpen nem gyalogszerrel, az út egy részét, Athénig, megtehetette hajón is, és folytathatta az útját északra, Levadia felé, és ott a hegyekben, a Helikon és a Parnasszus völgyében jutott el Delhibe...

Már régen más felel, de én még mindig behunyt szemmel ülök, és ráz a hideg.

Nem tudom, jót mondtam-e, rosszat mondtam-e, Boda félbeszakított:

– Köszönöm, majd Újváry folytatja. – Azt hiszem, nem Mükénéét kellett volna mondani, Mükénéét akkor már régen lerombolták, ha én most tudnám, mikor uralkodott Agamemnón... Semmit se tudok, csak a fejem fáj. Szeretném tudni, hova tette Dóri a Balkán-félszigetet.

Csengetnek.

– Feladat: vegyék át újra Bulgáriát, tanulják meg Görögországot, és ismételjék át hozzá, amit tavaly tanultunk. Horváth jöjjön be velem a szertárba.

Én?

Boda feláll. Az osztály is áll, vigyázzban.

– Kimehetnek a folyosóra.

Boda fogja az osztálykönyvet, sietős léptekkel indul kifelé. Az ajtóban még egyszer visszanéz.

– Jön, Kati?

– Igenis.

Nem tudom, mit akarhat. Úgy látszik, mégse volt rendben a spártai ifjú utazása. Argoszt mondtam? Vagy Tripoliszt?

A földrajzi szertárban négyen is vannak. A hetesek most viszik ki a nagy térképeket meg a földgömböt a következő órákra.

Boda az íróasztalhoz megy, kinyitja a fiókot, és kihúz egy vadonatúj Kogutowitz–Hézszer–Gergely-atlaszt.

– Év végéig – mondja, és felém nyújtja.

– Kérem... én... én... – dadogok, és érzem, hogy lángvörös leszek.

– Milyen órája lesz? – kérdi Boda.

– Algebra.

– Hát akkor rohanjon, az istenért, mert mindjárt vége lesz a tízpercnek!

Szeretném megköszönni, szeretnék valamit mondani, de Boda kiment a szertárból.

3

Hazudtam egy Lacit

Tornaóra után mindig rosszkedvem van.

Szeretek tornázni, futkosni, ugrálni, szeretek úszni, pingpongozni, sétálni, de ezt a majomparádét nem szeretem. Anni nénit, a tornatanárnőnket különösen nem szeretem, mert igazságtalan és kivételez. Csak a hosszú lábú lányokat szereti, akik úgy lépnek át az ugrómércén, mint én a küszöbön. És a kosárlabdánál úgy dobják a labdát a hálóba, hogy föl se kell nézniük. A többiekkel nem törődik, mi nem számítunk, nem is élünk, nem is létezőnk, oda se néz, hogyan csináljuk a gyakorlatot, csak csattogtat, „egyet-kettőt, egyet-kettőt”, és közben a versenyzőket, a Borostyán Gizit meg a Szöllősy Esztit figyeli. És mindig díszfelvonulásra készülünk meg tornaünnepélyre meg versenyre. A torna – állítólag – azért van, hogy egészségesek és frissek legyünk, és rugalmasak és jókedvűek. De itt úgy kell masírozunk, mint a katonáknak. A katonásdit különben is utálok, a háborút is utálok, és különösen a klottnadrágomat utálok, ami úgy lóg rajtam, és a lányok röhögnek.

– Te mit morogsz? – kérdi Rubin Évi, akivel közös öltözőszekrényünk van.

– Semmit.

– Nézd, mit kapott az Antal Magdi a fiújától!

– Nem érdekel – mondom, de azért odanézek. Antal, egy nagyon csinos barna lány, az öltöző közepén a pad tetején áll, a többiek meg kézzől kézre adnak valamit.

Kovács Ági is rám néz, odakiabál:

– Na gyere, Kati, nézd meg!

Töltőtoll. Gyönyörű szép töltőtoll. Nem olyan sima, fekete diáktoll, mint amelyet elsős koromban vettem négy pengő nyolcvanért a Turcsányinál. Világoskék, és bele van vésve, hogy „Magdinak, Károly”.

– Azt akarta, hogy tartsuk meg az eljegyzést... de a mamám nem engedi, csak ha betöltöttem a tizenhatodik évemet. És érettségi után megesküszünk.

– Ha nekem ilyen vőlegényem volna, füttyülnék az érettségre! – mondja Vágó Henriette, és nem akarja kezéből letenni a tollat. Ezen mindenki nevet, mert Vágó a legrosszabb tanuló, és Antal a legjobb. Illetve olyan tanuló, mint én, polgáriba is együtt jártunk, a Tisza Kálmán téribe, és ott is mindig tiszta kitűnők voltunk, egyformán mind a ketten. Tornából Magda egy hajszállal ügyesebb nálam, gyorsírásból egy icipicivel én vagyok jobb... De neki gyönyörű barna haja van, az enyém fakó, szőke kóc. És neki égő, éjbarna szeme van, az enyém seszínű. Ha kék blúzt veszek fel, akkor kék, különben szürke, vagy nem is tudom, milyen.

– Szép – mondom őszintén a tollra, és továbbadom.

– Szeretnél te is ilyet? – mondja Rubin Évi.

– Van tollam.

– Nem tollat. Fiút.

A lányok vihognak, én meg érzem, hogy mindjárt sírni kezdek.

Nekem még soha nem udvarolt fiú. Soha, de soha. A házban laknak egypáran, köszönnek a gangon, vagy nem is köszönnek. Még soha egyiknek se jutott eszébe, hogy elkísérjen, ha együtt mentünk le a lépcsőn. Húsvétkor is csak becsöngetnek, meglocsolnak, megisszák a likórt, befalják a süteményt, és odábbállnak. A többi lánynak bátyja van meg unokafivére.

Nálunk ez is olyan bután sikerült: három lány. Pedig a fivérnek barátai szoktak lenni. Lehetne tánciskolába járni, meg vendégeket is lehetne hívni, születésnapra meg szilveszterre. De az pénzbe kerül... és... nem tudom.

Talán nem tetszem a fiúknak, mert az iskolában a Mikulás-esten se kért fel táncra senki. Igaz, hogy matrózblúzban voltam... nem tudom.

Májusban tizenhat éves leszek. Jövőre tizenhét. Azután tizennyolc. Istenem, maholnap vénlány...

– No – mondja Rubin Éva –, még képes és bőg.

– Ki?

– Te.

– Miért?

– Hogy elhervadsz, mint a kóró.

Vállat vontam.

– Ha az ember nem sokat beszél, attól még lehet, hogy volna miről.

– Nocsak... figyelitek, lányok, milyen titokzatos lett a Horváth?

- Nem mondtam semmit.
- Van fiúd?
- Az én dolgom!
- Kati! Ne legyél undok. Tudod, hogy mindenki elmondja...
- Tudom. Rátok vall. Néha úgy érzem, többet is meséltek, mint amennyi volt.

Antal gyönyörű töltőtolla egyszerre nem érdekelte az osztályt.

Visszaültem a tornapadra, és fűztem a cipőmet. Még ez is. A magas szárú cipő. Ez az átok. Ez a lepra. És a fűző végéről lejött a vas. Nyálazni kell, és akkor se lehet rendesen fűzni. Ha volna ezer pengőm, akkor félcipőt vennék Zsókanak és Marinak és magamnak is, hogy legalább tornanapokon ne kelljen kínlódni. És száz pár tartalék cipőfűzőt. Ha csak egy kicsit mozogna rajta a vas, már kidobnám.

- Igazán, mondd, van fiúd?
- Nincs neki, csak a szája jár.
- Te, milyen?
- Vannak dolgok, amikről az ember nem beszél – mondtam végül. – Lehet, hogy az ilyen szerelemből nem lesz a végén semmi. Még csak tizenöt múltam, és hol van még az érettségi és az egyetem, és különben is, még ő se kész ember...

– Ó, hát szóval van... tudtam, hogy van – kiabált Kovács Ági –, ezért rohan el mindig a Kati óra után!

Ezért. Hülyék. Azért, mert háromra a Székácséknál kell lennem, a Dórikát szépre, jóra oktatni.

- Kati, mesélj!
- Nem lehet, mindjárt jön a Varga néni, és kidob minket az öltözőből.

– Kati, ne legyél undok. Sókai is behozta az egész doboz likőrös drazsét, amit a Pétertől a születésnapjára kapott.

– Jó, majd ha kapok likőrös drazsét, én is behozom nektek.

– Hol szoktatok találkozni?

– Majd elmesélem nektek, hogy meglessetek, mint a Karsait, és utánam gyertek...

– Á, dehogya...

– Kati, legalább a keresztnévét áruld el!

– Hagyjatok békén...

– Kati, csak a keresztnévét!

– Laci.

Egy pillanatig csend.

– Laci, egész szép név.

– Szép? Minden lovat Lacinak hívnak.

– Rengeteg híres ember volt, akit Lászlónak hívtak. Szent László király... Dobzse László, Hunyadi László.

Nem szólok bele az épületes vitába.

– És hogy szólítod? Lacika? Lacikám?

– Milyen színű haja van?

– Fekete. Biztos fekete. Szőkéhez az illik.

– Bajuszos?

– Mi az, Kati, megnémultál?

– Nem. Csak butákat kérdeztek.

– Hát mondjál te okosabbat. Hol ismerkedtetek meg?

Tényleg. Hol ismerkedtünk meg?

– Nahát, Kati! Rendesebbnek ismertünk. Ennyit nem mesélsz el.

– Félti a fiúját, hogy elragadjuk. Tartsd meg a titkaiddal együtt!

– Nincs is. Most találta ki. Laci. Ennyit mindenki ki tud találni.

– Ha mindenáron tudni akarjátok, a múzeumban ismerkedtem meg vele.

Puff! Ez új. Ilyen még senkinek se volt. Nagynéni bemutatta. Házi multság a barátnőknél. Leszólítás az iskola előtt. De múzeum?

– Mi volt ő a múzeumban? Kitömött pávián?

– Látjátok. Az ember őszinte, és akkor...

– Igaza van Katinak. Fogd be a szádat, Sebő! Szóval melyik múzeumban?

– A Néprajziban. Amikor anyagot gyűjtöttem az önképzőkori dolgozathoz.

Ez nagy ötlet volt. Hihető. Tavaly év végén megnyertem az önképzőkori pályázat első díját. A bíráló külön kiemelte, hogy meglátszik, hogy a dolgozat írója nemcsak könyveket tanulmányozott, hanem kitűnően ismeri a budapesti Néprajzi Múzeum afrikai gyűjteményét is.

– Ó, a kis álszent – kiabálja Szalóky –, fiú miatt járt a múzeumba! Mi meg ájultoztunk, hogy feláldozza a vásárnapjait a tudományért...

– Leszólított?

– A diákjaival volt... magyarázott nekik... az egyik tudományos munkatárs mutatta be... mert ugyanabból a témából készült disszertációra, amiből én.

Teljes győzelem. Ilyen szavakat, hogy „disszertáció” meg

„tudományos munkatárs” senki nem használt a második á-ban.

- Szép?
- Magas?
- Elegáns?
- Kész tanár?
- Gyakran találkoztok?
- Csókolóztok?
- A szüleid tudják?

Antal még mindig a pad tetején áll, kezében a töltőtollal. Nem kéne a számat jártni, csak baj lesz ebből a hazudozásból. De már nem lehet abbahagyni, a lányok ugrálnak, ordítóznak, és egy kicsit már magam is hinni kezdem a Lacit, aki még nem kész tanár, csak harmadéves tanárjelölt.

– Öt fiútestvére van, bizony, lányok, jó lesz velem jóban lenni, öt sógorom lesz, huszonöt éves a legidősebb, tizenhét a legfiatalabb, az a debreceni református kollégiumban tanul. Laci magas, másfél fejjel magasabb nálam, azt mondta, álljak ki az esőre, hogy én is megnőjek, de az se baj, ha kicsi maradok, neki így is tetszem. A mamájának is bemutatott már, a mamája itt volt fenn Pesten, mert különben szabolcsiak, és Laci egy nagynénijénél lakik, az gimnáziumi tanárnő, a Mária Teréziában tanít, de ennél többet ne kérdezzetek, mert úgyse lehet, már így is túl sok volt, isten bizony, nem is értem, hogy járhatott így a szám.

- Kati, egy fényképet!
- Nincs.
- De igazán, egy pillanatra!

– Őrültek vagytok, csak nem képzelték, hogy magamnál merem tartani...

– Mit kapsz tőle karácsonyra?

– Honnan tudjam előre?

– Nem kérdezte meg, hogy mit szeretnél?

– Nem szokta megkérdezni!!!

– Ó, ezek szerint már máskor is kaptál tőle valamit...

– Hagyjatok békén.

– Mit szokott venni?

– Sült gesztenyét – válaszolom és felállok. Befejeztem a cipőfűzést. – Szervusztok! Sietek.

És kirohanok a tornaöltözőből. Háromra Dórinál kell lennem. Megőrülök azzal a nővel. A Zambezit nem tudni!

4

Összes titkom papírzacskóban

A huszonhetes villamos elcsörömpöl mellettem. Nagyon szeretnék villamoson menni, mert az eső is szivárog, és fáradt is vagyok, és sietek is. De hát persze nem lehet. Ötven fillért kapok egy óráért, éppen elvillamosoznám. Tavaly meg tavalyelőtt is ötven fillér volt az óradíj, ha diák diákot tanított, nem szólhatok egy szót se. De az árak azóta emelkedtek, még a villamosjegyé is, de Székácséknak eszükbe se jut, hogy húsz fillérrel az óradíjat is emelhetnék. Szólni nem lehet, mert a tanáriban Málcival beszéltek meg az óradíjat, és Dórical se beszélhetem meg, ez nem rá tartozik. Óra végén Dóra mindig az asztal sarkára mutat, ott egy kis tálcán ott van egy ötvenfilléres, én felveszem, azt mondom, „köszönöm” – és elteszem, és olyankor úgy érzem, hogy sokkal szívesebben tanítanám ingyen ezt a lovat, de ez borzasztó, felvenni az ötvenfillérest és megköszönni, mintha alamizsnát kaptam volna. Dóricalnak eszébe se jut azt mondani óra végén, hogy „köszönöm, hogy a lelkedet kibeszélted, és ötvenszer magyaráztad meg a fénytant”.

Gyalogolok a Rottenbiller utcán. Sivár, undok vidék ez. Nem lehet másképp kibírni, csak ha az ember mindenféle történetet talál ki. Például azt találom ki, hogy felnőtt vagyok már, rengeteg pénzem van (sajnos, az álmok nagy részéhez elengedhetetlen a pénz!), és a pénzből alapítottam egy iskolát. Hatalmas iskola ez, ott van, túl a Városligeten, rengeteg épülettel, parkkal, kertésszel, műhelyekkel, tóval és a tavon csónakokkal, és százezer gyerek tanulhat benne ingyen, azt, amit akar. Boda az intézet igazgatója, és én vagyok az igazgatóhelyettes, és most éppen értekezletre sietek, a jövő évi tantervet fogjuk megbeszélni...

Ezen gyakran szoktam ábrándozni. Még a tantermeket is elképzelem. Csupa napfény és virág. És földrajzórán autóbuszokba ülünk, és oda utazunk, amiről éppen tanulunk. Igen, elfelejtettem mondani, hogy én földrajz szakos tanár vagyok. De még gyakrabban ábrándozom arról, hogy orvos vagyok, persze gyerekorvos, esetleg iskolaorvos. Ez azért jó, mert ezt összeköthetem a másikkal: nem igazgatóhelyettes vagyok az iskolában, hanem iskolaorvos, de nincs semmi dolgom, mert minden gyerek annyi tejet és vitamint kap, és annyit sétál a jó levegőn, hogy egy se beteg.

Érdekes, most nincs kedvem se az iskolámról ábrándozni, se a tudományomról, arról se, hogy díszdoktorrá avatnak a világ összes egyetemén, és Nobel-díjat kapok, és mindenki hasra esik a csodálkozástól, hogy nahát, még húszéves sincs, és már ilyen nagy tudós, mert persze az egész orvosegyetemet másfél év alatt fogom elvégezni, kitüntetéssel...

Szitál az eső, fázom. A lányok holnap megint elkezdik majd, hogy: „Mi volt a Lacival? Találkoztatok? Hol voltatok? Muti a fényképét!” Jó volna, ha igazán volna egy Lacim,

szembejönne most velem ott, ahol az a hosszú fiú jön, és megemelné a kalapját, és jönne mellettem, egészen a Benczúr utcáig, esetleg várna rám ötig, amíg a Dórika fejébe verem a holnapi könyvvitelteckét. Már viszketek a dühtől, ha arra gondolok, hogy álmosan rám néz, és amikor azt mondom neki, hogy Madagaskár fővárosa Tananarivo, azt kérdi rá, hogy miért...

Na hát hagyjuk ezt az egészet, legalább saját magamnak mondjak igazat. Nem Dóritól van rosszkedvem, és nem az esőtől, és nem a Rottenbiller utcától, hanem a térképtől, a Kogutowitz–Hézsér–Gergely-atlasztól, amit ma Bodától kaptam, és amivel nem tudok mit kezdeni.

Ha tisztességes és becsületes volnék, akkor délben azzal kezdtem volna otthon, hogy „nézzétek, kölcsönkaptam év végéig”, és kivettem volna az asztalra, és megmutattam volna, és örült volna neki mindenki, és beosztottuk volna, hogy ezentúl Zsóka vigye magával mindig a régi térképünket, mert ő úgyis a polgáriban van, és nehéz hozzá átmenni, és Mari meg én használjuk év végéig ezt, amit Boda adott.

De nem vettem elő a térképet, és nem szóltam. Mert arra gondoltam, hogy esetleg Mari bemaszatolja, és akkor hogyan adom vissza év végén. De ez nem igaz, mert Mari sokkal rendesebb, mint én, százszor jobban vigyáz a holmijára... És arra is gondoltam, hogy Boda ezt nekem adta oda, és ha esetleg bemegegy egyszer Mariékhoz, és óra alatt megismeri nála... Akkor se szólna semmit, mert tudná, hogy testvérek vagyunk... Miért nem mutattam meg a térképet? Miért csinálok mindig olyan dolgokat, amit magam is megbánok, és titkaim vannak és butaságok... Mint például a cipőtalp... az is mindig bántani fog, és azon se tudok már változtatni.

Múlt héten bejött az iskolanővér, éppen algebraórán, és valamit súgott Fuxinak, és akkor Fuxi azt mondta:

– Lányok, kérem, a főméltóságú asszony kegyes adományából minden osztályban egy pár cipőtalpat adunk az arra érdemes, rászoruló növendéknek, tessék jelentkezni, kinek van szüksége egy pár bőrtalpra. – És erre csönd lett az osztályban, én arra gondoltam, hogy éppen tegnap nézte anyu a cipőnket, és azt mondta, borzasztó, hogy megint talpaltatni kellene, milyen drága a cipőtalp. És a jobb lábamon a harisnya mindig átnedvesedik, beszivárog a víz, még gondoltam is, hogy egy rajzlapból levágok egy darabot, beleleteszem betétnek. Most itt van a cipőtalp, ha jelentkeznék, biztosan megkapnám, Fuxi a szeme sarkából egy kicsit ide is néz, mintha biztatna. És Szalóky is idenéz, még Sebő is, akinek francia kisasszonya van, és autójuk van... Hogy én ezek előtt felálljak? És kérjem? És megköszönjem?

– Jelentkezzenek, lányok! – mondja Fuxi.

Csőnd van.

Apu nem szólna egy szót se, nézné a cipőtalpat, és sóhajtana. De anyu örülne, azt mondaná, isten áldja meg a főméltóságú asszonyt. De lehet, hogy ő se mondana semmit, csak sírna, mert három gyereknek kell cipőtalp, de persze egy is sokkal jobb, mint a semmi.

– Én még ilyet nem láttam – mondja az iskolanővér. Megnémultak? Hát ki kéri a cipőtalpalást?

Bakosnak is biztosan kellene, Antalnak is. Antal meg is kapná, ha kérné, mert jó tanuló. Most hármat számolok magamban, és fel fogok állni. Egy...

– Majd én eldöntöm, hogy ki kapja – mondja az iskolanővér. – Mindenki tegye fel a jobb lábát a padra úgy, hogy lássam a cipőtalpat.

A jobb harisnyám most is nedves. Megkapom a cipőtalpat. Nem kellett jelentkezni, mégis... De az iskolanővér hangosan azt mondja majd: „Horváth, a maga cipője a legrosszabb, óra után jöjjön le az orvosiba...” Szalókyn vadonatúj borjúbőr cipő... Karsayé dupla talpú. Fuxi dolgozatokat javít, és nem néz fel. Az iskolanővér jár a padok között. Most hirtelen meggondolom magam, és a bal lábamat teszem fel a padra. Fél szemmel nézem is: egész jó talp van rajta.

– Pataki fiam – mondja az iskolanővér. – Vegye át a cipőtalpat. Itt írja alá, kérem...

Egy pillanatra boldog vagyok. Azután megfájdul a szívem. Az édesapám múlt héten összesen harminc pengőt keresett... A házbérünk húsz pengő egy hétre.

December, január, február... sose lesz vége ennek a télnek. Hányszor kell még végigyalognom Székácsékhoz ebben a latyakban? Marinak is van tanítványa, milyen messzire jár szegény tanítani, a Tompa utcába. Már egész sötét van mindig, mire hazajön. Mari felállt volna a cipőtalpért, és megmutatta volna otthon az atlaszt. Zsóka is. Zsóka még csak tizenkét éves, de már sokszor felkelt hajnalban, és segített üzletet takarítani a szomszédban, a fűszereséknél, és kapott jutalmul krumplit. „A szegénység nem szégyen” – de én iszonyúan szégyellem. Szégyellem, és dühös vagyok, és verekedni szeretnék, de nem tudom megmagyarázni, hogy hogyan.

És ha azt hiszitek, hogy ezzel minden rosszat bevallottam már magamról, hát nagyon tévedtek. A legnagyobb bűnöm, hogy gyáva vagyok. Nem tehetek róla, nem akarok gyáva lenni, és ha valami rosszat csinálok, akkor szeretnék rögtön felállni, és azt mondani: „Én voltam” – de remegni kezd bennem valami, és futni szeretnék és hallgatok. Ti nem ismeritek Lujzi nénit, és mondhatom, örülhettek neki, mert Lujzi néni szörnyeteg, apu mostohanővére, és őnála laktunk egy fél évig, amikor felköltöztünk Budapestre. Akkor én még csak hétéves voltam, Mari hat, és Zsóka csak négy. Benn voltunk a szobában, és játszottunk, és véletlenül lelöktem egy csészét a polcra. A füle vált csak le, és Zsóka lehajolt érte, és fölvette, és ijedten álltunk mind a hárman. Abban a pillanatban berohant Lujzi néni, kitepte a bögréjét Zsóka kezéből, és rákiabált: „Nem tudsz vigyázni?!” Azt akartam mondani: „Ne Zsókát tessék bántani, én voltam.” Igazán, higgy-gyétek el, azt akartam mondani. De csak némán álltam, rémülten, és akkor Lujzi néni felemelte a kezét, és arcul ütötte Zsókát. És Zsóka nem sírt, és nem szólt, csak tágra nyílt szemmel nézte Lujzi nénit, és én se szóltam, és vártam, hogy mi lesz most, hogy Mari vagy Zsóka szólni fog, és éreztem, hogy nekem kellene szólnom, de csak remegett a gyomrom, és vert a szívem, és nem tudtam semmire rászánni magam, és akkor Lujzi néni mérgesen sarkon fordult, és kiment a szobából. „Zsóka!...” – mondtam, és odamentem Zsókához, és megfogtam a kezét. De Zsóka elrántotta a kezét, és azt mondta: „Hagyjál békén!” – és behúzódott a sarokba a babájával játszani, és egész délután nem jött ki onnan.

És még van valami, amit be kell vallanom. A latinkönyv. A latinkönyvet egy papírzacskóban őrzöm a fászláda alatt. Ha egyedül vagyok otthon – de ez nagyon ritka eset, nálunk mindig van otthon még valaki, csak olyankor nincs, amikor egy kombinéra lenne szükségem –, szóval, ha egészen egyedül vagyok, akkor előhalászom, és gyorsan tanulok belőle egypár szót. Meg hajnalban, ha történetesen nem alszom el, akkor kilopódzom, és persze csak zseblámpafénynél, mert villanyt gyűjtani nem merek, leülök a konyhában, és magolok egy kicsit. Scire meum nihil est. Ez latinul van, és azt jelenti: „Semmit se tudok.” A latin az én nagy titkom, mert én orvos akarok lenni, és ahhoz, hogy orvos legyek, különböző érettségi kell, latinból és ábrázoló geometriából, és mire tizennyolc éves leszek, nekem mindezt titokban meg kell tanulnom, hogy egyetlen napot se veszítsek el. A latinkönyvet Dóritól vettem, mondtam, hogy ő gimnáziumból jött át. Becstelenül vettem, megírtam helyette a magyarfogalmazást. Én ilyet soha nem csinállok, nem súgok senkinek, és nem készítek puskát. Ha szólnak a lányok, akárkinek elmagyarázom óra előtt, amit tudok, de nem csalok, ezért van, aki dühös rám az osztályban, de a legtöbb lánnyal jóban vagyok.

Szóval Dórikának fogalmazást kellett írnia a télről, rágta a tollat, és dühös voltam, mert úgy fogalmazott, mintha a fejében millió rozsdás fogaskerék lett volna, ami mind csak csikorgott, nyöszörgött, de nem akart forogni. „Diktáld – mondta Dóri –, úgyse jut nekem semmi eszembe.” „Csak gondolkozz!” – utasítottam rendre, és nézegettem az asztalán levő könyveket. Ezek között volt a latin, amit ők a gimnáziumban használtak.

„Télen meghal a természet – mondta Dóri –, de ez csak látszólagos halál.” „Hát írd már, írd, az istenért, és tegyél a de elé vesszőt!” – mondtam, és közben néztem a latinkönyvet. „Terra Hungariae fecunda est... Magyarország földje termékeny.” Ó, milyen gyönyörűen muzsikálnak a szavak: terra Hungariae... Nem bánám, ha mindennap lenne Dórinak fogalmazásleckéje, és azalatt én itt titokban kitanulnám ezt a könyvet. „Proverbia... Non scolae, sed vitae discimus... Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.” Ha volna két pengőm, vehetnék is magamnak egyet. Használtat talán pengő ötvenért is. Dórinak többé nem kell ez a könyv. Ingyen tanítanám három órát a latinkönyvért. De most nem szólok, majd legközelebb. Szerettem volna letenni kezemből a könyvet, és figyelni, hogyan kínlódik Dóri a télrel, de minduntalan belelapoztam. Én úgy kívántam azt a latinkönyvet, de úgy, mint ahogy néha az ember moziba vagy randevúra szeretne elmenni, vagy egy szép ruhát akar, vagy utazni akar. Dóri még mindig azt a nyomorult első mondatot körmölte, és ravaszul nevetett. „Akarod a latinkönyvemet?” Dóri tudta, hogy szerettem volna gimnáziumba járni. „Mennyit kérsz érte?” „Ezt a hülye dolgozatot a télről.” „No, így nem tárgyalunk. Írd a leckét!” – mondtam szigorúan, letettem a könyvet.

„Horváth, te hülye vagy – mondta Dóri meglehetősen tiszteletlenül. – Egy ilyen latinkönyv még a Müllernél is, antikvárbán több mint egy pengő. Fél óra alatt lekened a dolgozatomat, és tied a könyv. Mi az neked?”

„Nihil est quod tam deceat quam in omni re gerenda consilioque capiendo servare constantiam” – mondotta Cicero, ami annyit jelent, hogy nincs illendőbb dolog annál, mint

minden elvégzendő dolgunkban és elhatározásban megőrizni az állhatatosságot. De ezt a mondást csak sokkal később találtam meg, a könyv végén.

A latinkönyvet otthon eldugtam egy papírzacskóba a fásláda alá. Ugyanebben a papírzacskóban őrzöm a naplómat is, és ebben fogom őrizni a szerelmes leveleimet is. De egyelőre nincsenek.

Most legfeljebb az atlaszt tehetem mellé...

Három óra múlt öt perccel.

Megtörlöm a lábamat a lépcsőház előtti vas lábtörlőn, és becsöngetek. Dórika már vár. Előtte a földrajzkönyv. Sose fogja tudni, hol folyik a Zambezi. És az asztal sarkán, kis tálcán ott van az ötvenfilléres.